'Ο ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν 'Ελλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ 'Εξωτερικὸ ὀρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, 'Ομόνοιας, 'Εθν. Τραπέζης 'Υπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, ('Οφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς. Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια). Στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα), 'Εξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα α'Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

'Η συντρομὰ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

'Ο κ. Μεσαζέρης καὶ οἱ διαπρεπέστατοι — Οἱ δημοτικιστάδες καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ Α. Ντέλου — 'Ορισμὸς τῆς Μιχτῆς — Μία θλίψη κ' ἕνα σύστημα.

ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ *σοβαρά. Λυπούμαστε κατάκαρδα μὲ τὰ μαοκαροκαμώματα τοῦ «Messager d' Athènes» ποὺ τοῦ βάλθηκε σώνει καὶ καλὰ νά... πάφει τὸν Ψυχάρη ἀπὸ τὴ θέση του! "Οσο φραγκολεβαντίνικο φύλλο κι' ἂν εἶναι ὁ κ.* Messager, *βγαίνει ὅμως στὴν 'Αθήνα, καὶ γράφεται ἀπὸ Ρωμιὸ καὶ διαβάζεται ἀπο ξένους· οἱ Ρωμιοὶ λοιπὸ ρεζιλεύονται μὲ ὅσα γράφει, καὶ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ τὸ "Εθνος μας, ἂν παραδεχτοῦμε πὼς οἱ ξένοι δὲν εἶναι κολοκυθοκέφαλοι καὶ νιώθουν ὅ,τι διαβάζουνε.*

'Ο κ. Μεσαζέρης καταπιάστηκε νὰ π ε ί σ ο υ ν τοὺς Φραντζέζους πὼς ἡ γλώσσα ποὺ γράφει ὁ Ψυχάρης καὶ ποὺ διδάσκει στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Παρισιοῦ δ ὲ ν ε ἶ ν α ι Ρ ω μ α ΐ κ η. Καὶ γιὰ νὰν τοὺς πείσει, τοὺς σερβίρει τὶς φωτεινότατες γνῶμες τῶν διαπρεπεστάτων κ. κ. Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, Κ. Καραπάνου, 'Αντ. Ζυγομαλᾶ, Α. Βλάχου, Γ. Μιστριώτη, Κ. Μητσόπουλου καὶ τράβα κορδέλλα. Καὶ οἱ διαπρεπέστατοι ἀ π ε φ ή ν α ν τ ο, χωρὶς νὰ ντραποῦν καθόλου, πὼς ἡ γλώσσα τοῦ Ψυχάρη δὲ μιλήθηκε ποτὲ καὶ δὲ μιλιέται οὐδ' εἰς τὰς 'Ελληνικὰς χώρας τῆς 'Ανατολῆς» !!

Οἱ διαπρεπέστατοι ἔτσι μίλησαν. Καὶ γιὰ νἄναι διαπρεπέστατοι ἔτσι ἔπρεπε νὰ μιλήσουν. "Α μιλούσανε ἀλλιώτικα, ἀλλιώτικο θἄτανε καὶ τὸ "Εθνος μας σήμερα κι ἡ ἀφεντιά τους βέβαια δὲ θὰ μπορούσανε νὰ ποζαίρνουνε γιὰ διαπρεπέστατοι. Νὰ δοῦμε τώρα τί θὰ ποῦν καὶ οἱ ξένοι ποὺ θὰ διαβάσουν τὶς χοντροψευτιές τους καὶ ποὺ ξέρουν πολὺ καλὰ πὼς ἡ γλώσσα ποὺ διδάσκει καὶ γράφει ὁ Ψυχάρης μιλιέται ἀπ' ὅλους τοὺς Ρωμιοὺς γιατ' εἶναι ἡ φυσική, ἡ ἐθνική τους, ἡ μ ό ν η γλώσσα τους. Οἱ ξένοι θὰ γελάσουν κι ὄχι μόνο θὰ γελάσουνε ἀλλὰ καὶ θὰ συλλογιστοῦν πὼς μὲ τὸ ἐπίθετο Grec *δὲν ἀξίζει πιὰ νὰ χαραχτηρίζουν ὅποιον κλέβει στὰ χαρτιά, μὰ κάθε δ ι α π ρ ε π έ σ τ α τ ο, εἴτε Ρωμιό, εἴτε Φραντζέζο, εἴτε Κινέζο, ποὺ λέει ψέματα.* Grec *λοιπὸ δῶ κι ὁμπρὸς θἄναι ὁ κάθε ἐπίσημος ψεύτης, καὶ τὸ καινούριο αὐτὸ παράσημο θὰν τὸ χρωστάμε στὸν κ. Μεσαζέρη.*

*

ΑΔΙΚΑ, θορρεῦμε, μαλλώνει τοὺς δημοτικιστάδες ὁ κ. Α. Ντέλος στὸ ἄρθρο του «Στοὺς δημοτικιστὰς» πὼς *μόνο* τὴ γλώσσα βλέπουν καὶ γι' αὐτήνε *μονάχα* ἀγωνίζουνται. Κάθε ἄλλο. Τὸ ἐναντίο, ὁ ὁρίζοντας τῶ δημοτικιστάδωνε εἶναι πλατύς, πλατύτατος, κλείνοντας μέσα του ὅλα τὰ μεγάλα ζητήματα ποὺ συνεδένουνται μὲ τὸν ἐθνικὸ ξαναγεννημό, κι ἅ θυμώτανε, γράφοντας τὸ ἄρθρο του, τὸ «Ταξίδι», τόσα ἄλλα βιβλία, ἀκόμα καὶ τούς τόμους τοῦ «Νουμᾶ», θἄβλεπε πὼς πολιτικά, κοινωνικὰ κ' ἐθνικὰ ζητήματα παρουσιάζουνται στὸν ἀγῶνα μας ἀδερφωμένα μὲ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, τὴν πρώτη καὶ σπουδαιότερη ἀφορμὴ τοῦ γενικοῦ κακοῦ.

Δὲν πολεμήσαμε, καθὼς φαντάζεται, ποτὲ τὸ ἐργατικὸ ζήτημα, ἀλλὰ πολεμήσαμε τὸ *Φιρδουλικὸ* ζήτημα, γιατὶ βλέπουμε πὼς ὅλες οἱ ἐργατικὲς ταραχὲς γενόντουσαν πέρσι σ ὸν Πειραιᾶ γιὰ νὰ πάρει, ἀδιάντροπα δημοκοπώντας, ὁ Φαρδούλης μιὰ κάτια θέση στὴ Λιμενικὴ ἐπιτροπή, ὅπως θορροῦμε καὶ τὴν πῆρε. Φέτο ποὺ τὸ ἐργατικὸ ζήτημα στὸν Πειραιᾶ ξέσπασε χωρὶς Φαρδούλη καὶ μὲ ὅλα τὰ δίκια τῶν ἐργατῶνε, δὲν τὸ χτυπήσαμε ἀλλὰ τὸ ἐναντίο τὸ παρακολουθεῦμε μὲ μεγάλη συμπάθεια καὶ προσοχή.

Ἔχει δίκιο, μεγάλο δίκιο, ὁ στοχαστικὸς συνεργάτης μας. Τοὺς ἐργάτες, τὸ λαό, πρέπει νἀγκαλιάσουν οἱ δημοτικιστάδες, κόμμα λαϊκὸ νὰ θεμελιώσουνε, γιὰ νὰ λυθῆ τὸ ζήτημα. Μὰ γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ χρειάζεται καθημερνὴ ἡμερίδα, ποὺ νὰ μιλήσῃ ἀπευθείας στὸ λαό, νὰν τοῦ διδάξῃ τὴν ἀλήθεια, νὰν τοῦ ἀνοίξει τὰ μάτια, νὰν τονὲ *σοφοποιήσει* τόσο, ποὺ ἂν καμιὰ φορὰ τολμήσῃ κανένας Μιστριώτης νὰν τοῦ πῆ πὼς οἱ Δημοτικιστάδες εἶναι προδότες, ὁ λαὸς αὐτὸς νἄναι σὲ θέση νὰν τοῦ βουλώσει μὲ πηλὸ τὸ στόμα καὶ νὰν τοῦ πεῖ «Προδότης εἶσαι σὺ ποὺ θέλεις τὸ ἔθνος σταυρὸ γιὰ νὰ καπηλεύεσαι τὴ σταυροφόρα του».

Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ μιλήσουμε κι ἄλλοτε, καὶ πιὸ πλατιά, γιατὶ ξέρουμε *τί χρειάζεται* γιὰ νἀπλωθῆ περσότερο ὁ ἀγώνας καὶ νὰ μᾶς φέρει τὴ νίκη γληγορώτερα.

*

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ στὴν «'Εστία» τοῦ περασμένου Σαββάτου (σελ. 2, στήλ. 4) τὸ ἀκόλουθο σοφὸ παραγραφάκι'

«'Η γλώσσα τῶν διηγημάτων εἶναι ἀρκετὰ ἐπιτυχής, χωρὶς μαλλιαρισμοὺς καὶ Ψυχαρισμούς, προσεγγίζουσα εἰς τὴν καθομιλουμένην (καθωμιλημένη εἶναι τὸ σωστὸ) μὲ ἐλαφρὰν τάσιν πρὸς τὴν καθαρεύουσαν».

Σᾶς παρακαλοῦμε, χριστιανοί, νὰ μᾶς πεῖτε ποιὰ εἶναι ἡ γλώσσα αὐτὴ ποὺ *προσεγγίζει* σὲ μιὰ γλώσσα κι ἀπλώνει τὰ χέρια της σὲ ἄλλη, ποὺ κρέμεται δηλ, στὸν ἀέρα χωρὶς νὰ πιάνεται ἀπὸ πουθενά.

"Αν εἶναι αὐτὴ ἡ *μιχτὴ* πρέπει νὰν τὸ μολογήσουμε πὼς ὡραιότερος κι ἀληθινώτερος ὁρισμὸς δὲν μποροῦσε νὰν τῆς δοθεῖ. Τὰ *συχαρήκια* μου στὸν κ. 'Αντρέα τῆς «'Εστίας» ἢ στὸν κ. Hessari (μὲ τὸ h πολὺ δασύ) ποὺ τονὲ μαστίρεψε τὸν περίφημο ὁρισμό.

*

Ο ΦΙΛΟΣ ποὺ μᾶς ἔστειλε τὶς λίγες ἀράδες τοῦ περασμένου φύλλου γιὰ τὸν «'Αρχιτέκτων Μάρθα», μᾶς γράφει καὶ τἀκόλουθα, παρακαλώντας μας νὰν τὰ ρήξουμε σὲ καμιὰ γωνιὰ τοῦ φύλλου μας. «"Οτα γράφοντας γι' 'Αθηναίους δημοσιογράφους τοὺς ἀποκαλεῖς μὲ μελοζαχαρένια λόγια «οἱ προσφιλεῖς συνάδελφοι τοῦ Τύπου» κι ὅταν ὅλους, κι αὐτοὺς ἀκόμα ποὺ σὲ βρίζουν, τοὺς λὲς *ἀγαπητοὺς φίλους*, νὰν τ' ἔχεις γιὰ σίγουρο πὼς καὶ τὸ ἀνηπτότερο ἔργο νἀνεβάσεις στὴ σκηνὴ δὲ θὰ σοῦ *δώσουνε* ΜΙΑ θλίψη, οὔτε δυὸ λύπες. "Οποιος δουλεύει μ' αὐτὸ τὸ σοφὸ σύστημα μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς *καλλιεργεῖ τὸ ἔδαφος* γιὰ τὴ μελλούμενη ἐπιτυχία του καὶ γιὰ τὶς εὔκολες δημοσιογραφικὲς δάφνες».

'Ο φίλος μας μπορεῖ νἀχει κι ἄδικο.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

(Deroulède)

«Καλὴ γερόντισσα, μὰ τί κάνεις ;
«'Εδῶ 'ναι πρώτης δίχως φωτιά.
«"Ετσι τοῦ κάκου, σοῦ λέω, μὰ χάνεις
«τὰ κούτσουρά σου, τὶ εἶσαι φτωχιά.
«Στέγνωσα τώρα, σβύσ' τα, νὰ ζεῖς.»
Μὰ ἀφτὴ ν' ἀκούσει μηδὲ γυρίζει,
ρήχνει τὰ ξύλα, τὰ συνταβλίζει.
«Κάτσε, στρατιώτη, νὰ ζεσταθεῖς.»

«Δὲν ἔχω πεῖνα πιά, ψυχομάννα.
«Βάστα τ' ὀρνίθι σου, τὸ κρασί.
«'Εγὼ, μὲ χόρτασε ἡ κουραμάνα
«ποὺ μέσα σι' ἄστρο μου βρῆκα σακκί.
«Δὲν πᾶν σ' ἐμένα τέτια φαγιά.»
Μὰ ἀφτὴ τὴν πλώσκα σιμά του βάζει,
παίρνει ἀπ' τ' ὀρνίθι καὶ τοῦ μοιράζει.
«Νὰ φᾶς, στρατιώτη, μισὴ μπουκιά».

«Κυροῦλα, στάσου ! τί εἶν' τοῦτα πάλι;
«Γιὰ πιὸν τὸ στρῶμα τὸ μαλακό ;
«Μὲ τὸν ἀγκώνα, γιὰ προσκεφάλι
«τὸ στρώνω στ' ἄχερα ἀπάνου ἐγώ.
«Κάτσε πιὰ τώρα, θὰ κουραστεῖς.»
Μὰ τῆς γριούλας τ' ἀφτὶ δὲ δρώνει,
παρὰ ἀντρομίδα φέρνει καὶ στρώνει.
«Πέσε, στρατιώτη, νὰ κοιμηθεῖς.»

«Κυρὰ, παγαίνω, μὲ τὴν ἐφκή σου !
«Μὰ σὰ νὰ βάρηνε τὸ σακκί...
«Τί μοῦ τὸ φόρτωσες, στὴν ψυχή σου,
«μὲ τὴν κουλλούρα καὶ τὸ τυρί ;
«'Εδῶ σιμὰ 'ναι καὶ τὸ χωριό».
Μὰ ἀπ' τὴν καρδιά της ἀφτὴ στενάζει
κ' ἕνα ἀπ' τὰ μάτια της δάκρυ στάζει.
«"Εχω στρατιώτη παιδὶ κι' ἐγώ.»

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

"Ηταν καλοκαίρι ποὺ ὁ κόσμος τρέχει στὰ χωριὰ γιὰ ἀλλαγὴ ἀέρα, ὅταν ὁ Γερο-Κώστας καθούνταν μὲ τὴ γυναίκα του, καὶ συλλογιζούνταναν τί νὰ κάμουν μὲ τὰ παιδιά τους. "Ηταν δυὸ ἀγόρια καὶ τρία κορίτζια, καὶ τὸ μικρότερο ἀπ' ἀφτὰ κόντεβε νὰ γένῃ δεκαοχτὼ χρονῶ. "Ηταν ποὺ λὲς καὶ τὰ τρία τῆς παντριᾶς. Ἡ μεγάλη μάλιστα εἶχε περάσει καὶ τὸ τριανταρι. Μποροῦσε νὰ τὰ εἶχανε ὅλα παντρεμένα ὡς τώρα, ἀλλὰ τὸ κακὸ ἤτανε ποὺ δὲν ἤθελαν οἱ γονιοὶ νὰ χαλάσουνε ἀράδα. Τὴ μεσιὰ μάλιστα πολλοὶ τὴ γύρεψαν, ἀλλὰ πάντα βρήσκανε ντουβάρι μπροστά τους, καὶ τὸ ντουβάρι αὐτὸ ἤτανε ἡ ἀράδα. Πόσες φορὲς αὐτὴ ἡ ἀράδα κατάστρεψε ὁλόκληρες φαμήλιες σὲ μᾶς τοὺς Ρωμιούς, αὐτὸ ὁ καθένας τὸ ξέρει. Καθούντανε λοιπὸν ὁ γέρο Κώστας ποὺ τὸν πῆραν καὶ τὰ χρόνια, καὶ σκεφτουνταν μὲ τὴ γυναίκα του, τί θὰ γένῃ μὲ τὰ παιδιὰ τους ὅταν ἀφτοὶ σφαλίζουν τὰ ματια τους. Ἡ δουλειά του ἤτανε, δάσκαλος στὸ χωριό του, ὅπου τὸ σχολειὸ τὸ διατηροῦσε ἡ ἐκκλησία ἀπ' τὸ δίσκο ποὔβγαζε κάθε Κυριακή, καὶ πλέρωνε τὸ δάσκαλο, τριακόσια γρόσια τὸ μῆνα, κι' ἀφτὰ μὲ δυσκολία μεγάλη, ὥστε ὁ γέρο Κώστας τσιγαριζουνταν μὲ τὸ λαδί του. 'Από τυχερὰ μόνο τὴ λαμπρὴ μερικοὶ ἀπ' τοὺς γονιοὺς τῶν παιδιῶν, τὸν ἔστελναν κανένα μετζητιὲ καὶ μερικὰ τζουρέκια. Αὐτὸ ἤτανε τὸ μόνο ἔξοδο τους γιὰ τὴν 'Εκπαίδεψη τῶν παιδιῶν τους. Τὰ κακημένα τὰ κορίτζια βγαζανε τὰ μάτια τους στὴν ξένη δουλειά. "Ηξεραν, πὼς νὰ παντρεφτοῦν δὲν εἶχανε ἐλπίδα γιατὶ τοὺς ἔλειπε ὁ παρᾶς. 'Αφτὸ τὸ πήρανε ἀπόφαση καὶ καθούνταναν μετξύ τους ἐκεῖ ποὺ δούλεβαν, καὶ συζητούσανε τὴ θέση τους.

"Εβλεπαν τοὺς γονιούς τους ποὺ ἔλυωναν στὰ πόδια, καὶ προσπαθούσανε νὰ τοὺς παρηγορήσουν. 'Εκεῖνες τὶς ἡμέρες ἦρθ' ἀπὸ τὴν Πόλη ἕνα παλληκάρι καλῆς φαμήλιας, ποὔταν συμμαθητὴς πρὸ χρόνια μ' ἕνα ἀπ' τ' ἀγόρια τοῦ γέρο Κώστα, καὶ πῆγε καὶ τοὺς ἔκαμε βίζιτα. Εἶχε πάγει ἐκεῖ στὸν καιρὸ τοῦ τρύγου, ὄντας κατασκευαστὴς κρασιῶν, καὶ σκόπεβε νὰ καθίσῃ κάμποσο στὸ χωριό. "Αρεσε πολὺ στὴ φαμήλια τοῦ δασκάλου, γιατὶ ἂν καὶ φτωχὸς εἶχε δώσει ὅμως καλὴ ἀναθροφὴ στὰ παιδιά του. Τὰ εἶχε στείλει ὅλα στὴν Πόλη, τ' ἀγόρια στὴ Μεγάλη Σχολὴ τοῦ Γέννους, καὶ τὰ κορίτζια στὸ Ζάπειο, ὥστε ἤτανε τὸ μόνο σπίτι στὸ χωριὸ ποὺ συνείθιζε, καὶ πήγαινε καθε μέρα. "Υστερ' ἀπὸ κάμποσο καιρό, ρώτησε τὸ δάσκαλο, ἂν εἶναι μὲ τὴν συγκατάθεσή του νὰ ζητήσῃ μιὰ ἀπ' τὶς κόρες του γιατὶ τὄβαλε στὸ νοῦ του νὰ παντρεφτῇ, κι' αὐτὸ ἤτανε κ' ἡ ἐπιθυμία τῶν γονιῶν του, νὰ βρῇ κορίτζι νοικοκεμένο, κι' ἂς μὴν ἔχῃ καὶ λεφτό. Ὁ κακομοίρης ὁ κὺρ Κώστας, ὅταν ἄκουσε αὐτά, δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ τ' αὐτιά του, τὸ θάρεψε τόσο παραξενο πρᾶμμα, ἕνας νιὸς τέτοιας φαμήλιας, ποὺ ὅλοι ξέρανε στὴν

Πόλη καὶ ποὺ μποροῦσε νὰ πάρῃ ὅ,τι κορίτζι κι' ἂν ζητοῦσε καὶ μὲ μεγαλη προίκα, νὰ προτιμήσῃ ἕνα ἀπ' τὰ κορίτζια του.

Πῆγε ἀμέσως στὴ γυναίκα του, καὶ τῆς τὰ εἶπε, καὶ νομίσανε καλὸ νὰ τὸ ποῦν καὶ στὰ κορίτζια τους. Ἦταν μοναδικὰ κορίτζια, κι' ἀγαπιούντανε μεταξύ τους παρα πολύ. Ποτὲς δὲν περίμεναν τέτοια τύχη, κ' εἶπαν στοὺς γονιούς τους πῶς δὲν πρέπει νὰ φέρνουν κανένα ἐμπόδιο ὅποιαν κι' ἂν ζητήσῃ, ἦταν πρόθυμες ὅλες τους ἂν ἀκόμη ζητοῦσε καὶ τὴ μικρότερη. Τὸ μόνο ἐμπόδιο ποὺ βρίσκανε ἤτανε ποὺ ὁ νέος ἤτανε μασόνος καὶ δημοτικιστής. Τοῦ δασκαλου δὲν τοῦ ἔμελλε μήτε γιὰ τὸ ἕνα μήτε γιὰ τὸ ἄλλο, φοβούντανε ὅμως πῶς μποροῦσε νὰ χασῃ τὴ θέση του, γιατί ὁ Δεσπότης πρῶτος θἄκαμνε ἄνω κάτω τὸ χωριό. Τὸ πῆρε ὅμως ἀπόφαση, γιατί τέτοια τύχη δὲ θἄβρισκε ποτές του. Σηκώθηκε τὴ δεύτερη μέρα καὶ πῆγε στὸ Δεσπότη νὰ τοῦ πῇ καθε τί, καὶ ὅτι τόκαμε ἀπόφαση γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ του καὶ τῆς φαμήλιας του. Ὁ Δεσπότης ὅταν τ' ἄκουσε, χάδεψε τὰ γένεια του, πῆρε μιὰ πρέζα ταμπάκο, κ' ὕστερα μὲ πολὺ σοβαρὸ ὕφος, ἐρώτησε τὸ δασκαλο ἂν τὸ σκέφτηκε καλὰ πρὶν τ' ἀποφασίσῃ. Μαθε παιδί μου τοῦ εἶπε πῶς μασόνος θὰ πῇ Ἀντίχριστος, καὶ τοῦ διηγήθηκε τὸ κακὸ ποὔκαμε ὁ μακαρίτης ὁ Δεσπότης τῆς Πατρας, ὅταν σηκώθηκε ἐκεῖ τὸ ζήτημα τῆς Μασονίας, καθὼς καὶ στὴν Κύπρο, ποὺ οἱ μασόνοι ἔφεραν σὲ τέτοια χάλια τὸ Δεσποτικὸ ζήτημα. Ἀλλ' ἀκόμα χειρότεροι ἀπ' τοὺς Μασόνους εἶναι αὐτοὶ οἱ δημοτικιστάδες, ποὺ γυρεύουν νὰ κάμουν γλῶσσα δική τους, ποὺ ἀκόμα ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ξεχνῶ τώρα τ' ὄνομα του, τὸ μησε νὰ μεταφράσῃ καὶ τὸ ἱερὸ Βαγγέλιο, καὶ χύλασε γι' αφτὸ ὁ κόσμος στὴν Ἀθήνα, ὡς ποὺ κι' ὁ πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρατήθηκε, καὶ τὸ Ὑπουργεῖο ἔκαμε τὸ ἴδιο. Αὐτοὶ δὲ θέλουν παρὰ ὀλίγη ἐνθάρρυση καὶ θὰ τοὺς δῆτε νὰ καθίσουν στὸ σβέρκο μας. Εἶναι καὶ στὴν Πόλη καμποσοι ἀπ' αὐτοὺς καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα βγαίνουνε καινούργοι σὰ μανιτάρια.

Τί νὰ σοῦ πῶ κὺρ Κώστα μου, ξέρεις ποὺ σ' ἀγαπῶ, καὶ σ' ἐχτιμῶ πολύ, ἀλλὰ θαρρῶ πῶς πολὺ κακὰ ἔκαμες νὰ τ' ἀποφασίσῃς. Ἐγὼ δὲ θὰ τὸ κάμω ὁμιλία, ἀλλὰ καὶ δὲν μπορῶ νὰ εὐλογήσω τὸν ἀρραβῶνα· θὰ εἶναι ἐναντίο τῆς συνείδησής μου, καὶ τώρα μάλιστα ποὺ ἀφορμὴ γυρεύει ὁ κόσμος νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ γράψῃ γιὰ τὸν κλῆρο μας. Βλέπεις στὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ὁ κόσμος εἶχε ἕνα σέβας, κι' ὅταν ἔβλεπε ἀπὸ μακρυὰ τὸ καλυμαύκι, σταβροκοπιούντανε, κι' ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ εἶχε καὶ πίστη. Δὲ θὰ τὸ πιστέψῃς ἂν σὲ πῶ, πῶς καὶ στὴν ἀρρώστια του τότες ὁ χριστιανός, πρῶτα τὸν παπὰ φώναζε νὰ κάμῃ μιὰ παράκληση πρὶν στείλῃ γιὰ τὸ γιατρό· ὁλόκληρο βιβλίο μπορῶ νὰ γράψω γιὰ τὰ θάματα ποὔκαμε ἡ Μπαλουκλιώτισα κι' ὁ ἅης Σπυράντης στὸν καιρό μου. Ἀλλὰ τώρα τὰ πράματα ἄλλαξαν. Βλέπεις τὰ κορίτζια ἀντὶς νὰ διαβάζουνε μέρα καὶ νύχτα τὰ Συναξάρια καὶ τὴν Ἁμαρτωλῶ Σωτηρία, παίρνουν καὶ διαβάζουν μυθιστορήματα καὶ ἱστορίες αὐτῶν τῶν δημοτικισταδων ποὺ καταντοῦν σήμερα ἡ πληγὴ τοῦ ἔθνους. Ἐσὺ μαλιστα καθὼς δασκαλος, ἔπρεπε νὰ τοὺς πολεμήσῃς μὲ καθε τρόπο κι' ὄχι νὰ δώσῃς τὸ κορίτζι σου σ' ἕνα ἀπ' αὐτούς. Τ' ἄκουσε ὁ καημένος ὁ κὺρ Κώστας αὐτὰ καὶ γελοῦσε μέσα του, γιατί κ' αὐτὸς κατὰ βαθος ἤτανε δημοτικιστής, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ πῇ φανερὰ μὴ καὶ χασῃ τὸ ψωμί του. Ἡ συνείδησή του ὅμως κατὰ βαθος τὸν ἔλεγε πόσο ἀδικεῖ τὰ παιδιὰ διδάσκοντας τους τὴν καθαρέβουσα ποὺ οὔτε ἀρχὴ εἶχε οὔτε τέλος.

Ἤξερε ποὺ δὲν ἤτανε γλῶσσα φυσικὴ τοῦ λαοῦ, δὲν ἤτανε ἡ γλῶσσα ποὺ μιλοῦσαν οἱ γονιοί του, οὔτε ἡ γλῶσσα ποὺ τὴν μιλοῦσε κι' ὁ ἴδιος στὸ σπῆτι του. Δὲν ἦταν ἡ γλῶσσα ποὔγραψαν ὁ Σολωμός, ὁ Ρήγας, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ζαλοκώστας, ὁ Πάρασχος, ποιητάδες ἀθάνατοι κι ὄχι σὰν ἐκείνους ποὺ γράψανε στὴν καθαρέβουσα, ποὺ τὰ ποιήματά τους ἤτανε καὶ θὰ εἶναι ἀνούσια, χωρὶς ψυχή, χωρὶς αἶστημα, ἀλλὰ σαχλὰ καὶ μαραμένα. Βέβαια δὲν εἶπε τίποτε; ἀπ' αὐτὰ στὸ Δεσποτη. Τὰ καταπιε μονάχος του, φίλησε τὸ χέρι του κ' ἔφυγε πικραμένος ὄχι γιὰ τὴν ὁμιλία ποὺ εἴχανε, ἀλλὰ γιατί ἦταν ἀναγκασμένος ν' ἀκούγῃ μονάχα χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ δώσῃ ἀπάντηση. Πῆγε πίσω στὴ γυναίκα του καὶ στὰ παιδιά του καὶ διηγήθηκε μὲ τὸ νί καὶ μὲ τὸ σίμα ὅ,τι τὸν εἶπε ὁ Δεσπότης.

Τοῦ φάνηκε πῶς βγῆκε ἕνα βάρος ἀπ' ἀπάνου του, καὶ μ' ἐλαφριὰ καρδιὰ ἀποφασίσανε τὸ τί εἶχον νὰ κάμουν. Ὕστερ' ἀπὸ δυὸ μέρες ἦρθε καὶ πάλι ὁ Ἀλέκος γιὰ νὰ πάρῃ μιὰ ἀπάντηση ἀπ' τὸν κὺρ Κώστα γιὰ τὴν πρόταση ποὺ τοῦ ἔκαμε. Τοῦ ἔδειξε μάλιστα κ' ἕνα γράμμα τοῦ πατέρα του ἀπ' τὴν Πόλη, ποὺ τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν μποροῦσε νὰ κάμῃ καλλίτερη ἐκλογή, γιατί κι ὁ ἴδιος εἶχε ἀκούσει τόσα καλὰ γιὰ τὴ φαμήλια τοῦ κὺρ Κώστα. Ἦταν ἄνθρωπος ποὺ εἶδε καλλίτερες μέρες, ἀλλὰ πρὸ εἴκοσι χρόνια τοῦ ἦρθαν στραβά, καὶ γιὰ νὰ πληρώσῃ σωστὰ τοὺς δανειστάδες του, εἶχε πουλήσει καὶ τὸ πουκάμισό του, νομίζοντας ποὺ θὰ τὸν βοηθούσανε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴ δουλειά του, ἀφοῦ ἔδειξε τέτοια τιμιότητα. Ἡ σκέψη του ἤτανε καλὴ ἀλλὰ δὲν τοῦ βγῆκε σὲ καλὸ γιατί ὅλοι τὸν ἄφηκαν καὶ δὲ γύρισαν νὰ τὸν δοῦν ξεύροντας πῶς δὲν εἶχε λεφτὸ νὰ ἐλεηθῇ. Αὐτὸ συμβαίνει καθε μέρα σὲ μᾶς τοὺς Ρωμιούς. Φαλήρει ἕνας μὲ ἄτιμο τρόπο, τρώγει τοὺς παράδες τοῦ κόσμου, καὶ ξέροντας ποὺ μὲ τὴ φαλίτα του ἔκαμε παράδες, τοῦ δίνουνε περισσότερο κρέντιτο, κ' ἔτζι ἡ ἀτιμία ὑποστηρίζεται, κ' ἡ τιμιότη ὑποφέρει. Ὥστε ὅταν ὁ κὺρ Κώστας καταστράφηκε ὁλότελα, ἀποφάσισε ἀμέσως κ' ἔφυγε ἀπ' τὴν Πόλη κ' ἔγινε δάσκαλος στὸ χωριό, γιατί ἦταν ἄθρωπος γραμματισμένος καὶ μποροῦσε μὲ τὰ γράμματά του νὰ βγάζῃ τὸ ψωμί του. Ἔτζι ἔκαμε καὶ ζήσανε ἐφτυχισμένα, καὶ τὰ παιδιά του ὅλα ἦταν τὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ. Ὁ Ἀλέκος ἦταν παλληκάρι τριαντα ἐφτὰ χρονῶ μὲ μυαλὰ τετρακόσια, καὶ καλὴ δουλειὰ στὰ χέρια του. Εἶχε τὸ μάτι του στὴ μεγαλη, γιατί νόμισε ποὺ ἦταν πιὸ ἀναλογη στὴν ἡλικία του, κι' ὅταν τὴν ρώτησε ἂν θέλῃ νὰ ἑνώσῃ τὴν τύχη της μὲ τὴ δική του, θὰ προσπαθήσῃ καὶ ἐλπίζει στὸ Θεὸ νὰ τὴν κάμῃ ἐφτυχισμένη. Ἀποφασίστηκε λοιπόν, κι' ὅλοι ἦταν χαρούμενοι καὶ τὴ δεύτερη μέρα, ἔφυγε ὁ Ἀλέκος γιὰ τὴν Πόλη γιὰ νὰ πάρῃ τὴν εὐχὴ τῶν γονιῶν του. Ἀποφασίστηκε νὰ προσκαλέσουν τὸν κὺρ Κώστα μ' ὅλη τὴ φαμήλια του νἄρθῃ στὴν Πόλη καὶ νὰ κάμουνε τὸν ἀρραβῶνα στὴ Χαλκη ὅπου ἔμνησκαν γιὰ τὸ καλοκαίρι καὶ μείνουν ἐκεῖ ὡς τὸν καιρὸ ποὺ θὰ γενούντανε κι' ὁ γάμος. Ἦταν ὁ καιρὸς που τὰ σκολεῖα εἴχανε τὶς διακοπές τους κ' ἦταν ἔφκολο γιὰ τὸν κὺρ Κώστα νὰ λείψ' ἀπ' τὸ χωριὸ γιὰ κάμποσες βδομάδες. Ἦταν ἔξη ὡρῶ ταξείδι κι' ὁ κὺρ Κώστας ἔφυγε φαμελικῶς ἀπ' τὸ πρωί, κ' ἔφτασε τὸ βραδυ στὴν Πόλη, πρόφτασε μαλιστα καὶ τὸ τελευταῖο βαπόρι γιὰ τὰ νησιά.

Ὅλοι τοὺς περίμεναν στὴ σκάλα, κι' ἅμα φτάσανε, τοὺς πῆραν στὸ Ξενοδοχεῖο τοῦ Κοσμέτου γιὰ ν' ἀναπαφτοῦν. Ὁ Ἀλέκος εἶχε φροντίσει γιὰ τὸ καθε τί, καὶ μετὰ τρεῖς μέρες κάμανε καὶ τὸν ἀρραβῶνα στὴν Ἁγία Τριάδα. Οἱ γονιοὶ τοῦ Ἀλέκου ἦταν ἄθρωποι τοῦ παληοῦ καιροῦ, θεοφοβούμενοι, κ' ἤθελαν νὰ γίνῃ τὸ καθε τί μὲ τάξη. Ἔφεραν καὶ τὸν ἅγιο Χαλκηδόνος νὰ εὐλογήσῃ τὸν ἀρραβῶνα. Ἡ ἐκκλησία ἦταν γεμάτη ἀπὸ φίλους καὶ συγγενεῖς ποὔρθανε ἀπ' τὴν Πόλη μὲ τὸ πρωϊνὸ βαπόρι. Συχαρητήρια δεξιὰ κι' ἀριστερά. Τὸν κὺρ Κώστα τὸν ξέρανε ὅλοι, κ' ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ξέχασαν μετὰ τὴ δυστυχία του, ἔτρεχαν τώρα ποιὸς πρῶτα νὰ τὸν συγχαρῇ.

Ὁ κὺρ Κώστας ἀπ' τὴ χαρά του θαρροῦσε πῶς ξανάνιωσε, κατέβαινε καθε μέρα στὴν Πόλη κ' ἔβλεπε τοὺς παληοὺς του φίλους, ὄχι φίλους τῆς δουλειᾶς ποὺ δὲν εἶχε ὄρεξη νὰ τοὺς δῇ, ἀλλὰ φίλους τῶν γραμμάτων, γιατί τώρα ποὺ δὲν εἶχε ἀνάγκη, τόπε ξάστραφτα πῶς ἤτανε δημοτικιστής, καὶ περνοῦσε τὸν περισσότερο καιρό του, συζητῶντας τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας μὲ τὸ γιατρὸ τὸ Φωτιαδη καὶ μὲ τὸ γιατρὸ τὸ Σιώτη, ποὺ καὶ οἱ δυό τους εἶναι ἄθρωποι τῆς πρόοδος. Ὁ Ἀλέκος πάλι κατέβαινε καθε μέρα μὲ τὴν ἀρραβωνιαστική του καὶ τὶς ἀδερφές της στὸ Πέρα γιὰ νὰ φροντίζουνε γιὰ ὅλα τ' ἀναγκαιούμενα γιὰ τὸ νέο σπητικό του, ἐπειδὴ κι' ἀποφασίστηκε νὰ γένῃ ὁ γάμος μετὰ κανένα μῆνα, ἀνήμερα τοῦ Ἅη Κωνσταντίνου, ποὺ ἦταν ἡ γιορτὴ τοῦ πεθεροῦ του καὶ τοῦ πατέρα του.

Κ' ἔτζι ὁ καιρὸς παιρνοῦσε εὐτυχισμένα γιὰ ὅλους ὅσο ποὺ ἔφτασε κ' ἡ μέρα τοῦ γαμου. Τὸ νησὶ ὅλοσ ἦταν ἂν πανηγύρι, ὡς κ' οἱ νησιώτισσες φόρεσαν τὰ καλά τους κ' ἔτρεχαν στὴν Ἐκκλησιὰ τ' Ἅη Νικόλα γιὰ νὰ δοῦν τὴ στεφάνωση καὶ νὰ καμαρώσουν τὴ νύφη ποὺ κέρδισε μὲ τοὺς τρόπους της ὅλωνῶν τὶς καρδιές.

Manchester 1/20 Ἰουνίου 1907.

ΞΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΕΧΕ ΓΕΙΑ*

BYRON

Χαῖρε, σοῦ λὲν τὰ χείλια μου γιὰ πάντα τὸ ἔχε γειά,
Μα σὲ καλεῖ ἀσυμπάθιστη ἡ ἀγλύκαντη καρδιά.
Ἤθελα, ὦιμέ, τα στήθια μου ν' ἀνοίγονταν ὀμπρός σου,
Τὸ ἀχνόξανθο κεφάλι σου ὅθε ἔγερνε ἀλαφρυὰ
Ὅταν ὁ ὕπνος ἔπιφτε γλυκὰ στὸ βλέφαρο σου
Ποῦ ὅμοια ποτὲ δὲ θὰ ὑπνωθῇ σὲ ὀνειροφαντασιά,
Ν' ἀστράψῃ μέσα ὁ πονος μου καὶ ἡ σκέψη ὡσὰν οὐράνια
Θὰ ἤμπορειε ἀστεριπλούμιστη στὰ στήθια νὰ δειχτῇ
Ὅτι ἔπλωσες πυράγνωμα νὰ ρίξῃς στὴν ὀρφάνεια,
Μόλο ποῦ ὁ κόσμος ξέπειρε τὴν ἱστορία φριχτή
Καὶ τα πικρὰ χαμογελα ἐνε ἔβγαιναν οἱ γέοι
Τὰ παραθύρια του ἔλεγε σὲ σένα ὤ συφορά,
Θρεμμένα ἀπ' τὸ πισάπο ο τὸ ξένο μεριολεῖ—
Μόλο στὰ σύγχρυα χρίματα ποῦ ὁ νοῦς μου λαχταρᾶ,
Δὲ μπόρεις ἀλλοτινὴ νὰ βρῇ σφεντόνα, ἀνατριχίλα,
Ῥουνιὰ νὰ στάξῃ ὁ πόνος μου καὶ τοῦ καημοῦ ἡ χολή,
Παρὰ ἡ ψυχὴ ποῦ μ' ἔκλεινε τὸ χείλι ἐπου μὲ φίλα
Γιὰ νὰ μοῦ ἀνοίξῃ ἀγιά ρευτη στὰ στήθια τὴν ἐμπλή;
Μὰ ἀκόμη ἀνθίζει ἡ ἀγάπη σου ἀνέγγιχτη ὀπ' τὰ βάτα
Κι ἂν βολετὸ εἶναι ὁ ἔρωτας σὲ ἀργόπορο χαμὸ
Μὰ ἐσὺ τῆς Ἄρνας πίστευε πῶς δὲν ἀνοίγει ἡ στράτα
Σὲ γλήγορην ἀπαρνητὰ καὶ ξάφνο χωρισμό.
Νὰ τὴ δική μου δέρνει τὴ κι αἱμοσταλάει ἡ ἀπάτη.
Μόνο ἀπομνέσκει ἀθάνατη μιὰ σκέψη ἐλιβερὴ
Τὸ πῶς ποτὲ δὲ θὰ μᾶς πάρῃ στὸ ἴδιο μονοπάτι.
Στὰ λόγια μου ἄκου τὴ βαθειά μου θλίψη, ποῦ οἱ καιροὶ
Θὰ κλαῖνε ὡσὰν τὸ μοιρολοῖ σὲ μνημοριοῦ κλινάρι.
Θὰ ζήσουμε στοῦ χωρισμοῦ τὴν μαύρην ἀγκαλιά,
Κι' ὅταν ζητάει ἡ νύχτα σου παρηγοριᾶς λυχνάρι
Κι' ὅταν φτερώσει ὁλόπρωτη τοῦ κορασιοῦ ἡ μιλιὰ
Θὰ λαχταρήσῃς λέγοντας σὲ κεῖνο, ὦιμέ, «πατέρα».
Στὴ μνήμη του ἀναιά ρυτη θὰ κλαίῃ στὴ λησμονιά;
Καὶ ὅταν τὰ χέρια ἀγκαλιαστὰ κι ἁπλει πρὸς τὴ μητέρα
Καὶ σφίγγει σε καὶ σὲ καλεῖ στὰ χείλια ἡ συμπονιὰ
Θυμοῦ σ' αὐτὸν ποῦ ἡ λάτρα του θὰ σεὐλογάει αἰώνια
Καὶ σκέψου τὸν ποῦ ἐπλήγωσεν ἡ ἀγάπη σου ἡ πικρή.
Ἡ κορασίδα ἡ ἔμορφη θὰ μοιάζῃ ἱστορισμένη
Σὲ μὲ ποῦ δὲ θὰ ξαναἰδῇς ὀμπρός σου, ἡ θλιβερή,
Τότε ἡ καρδιά σου ἂς λαχταράει στὴ μνήμη ἐρωτεμένη.
Τὸ κρῖμα ἡ παραστράτι μου, τὸ κάθε ποῦ ἀγαπᾶς
Κατέχεις, μὰ τὶς μάνιτες κανένας δὲν ἐκράτει.
Κρεμῶ τὴν πᾶσα ἐλπίδα μου στὴ στράτα ὅπου θὰ πᾶς
Σὲ σταυροδρόμι ἀνέγγιχτο τὸν ἤσκιο μου διαβάτη.
Κάθε καημός μου ἀνάριμος καὶ μόνο ἡ περηφάνεια
Ποῦ ἡ δύναμη τῆς ἄσειστη σὲ ὁλάκερη τὴ γῆ
Σὲ σένα πέφτει ὁλόγυρτη σὰν πικραμένη ὀρφάνεια,
Ὅπως ἀπὸ τὰ στήθια μου ἀφήνει με ἡ ψυχή.
Ἡ σκέψη ἀνήμπορη κρατεῖ τῆς στράτας μας τὸ ἀχνάρι
—Τὰ λόγια μου εἶν' ἀνώφελα σὰν ἤσκιες στὸ γιαλό—
Τὸ θέλημα μας σαίρνει τη μ' ἀτιάλι χαλινάρι.
Τὸ χαῖρε κράζω, ἀλλοίμονο, στὸ ἀγύριστο καλό.
Χαῖρε, κυλάει ὁ χωρισμὸς σὰν ἄστρο ἀλαργινὸ
Στὸ μισεμό μου ἀπόμακρος μὲ τὴν καρδιὰ τὴν ἄδεια.
Παίρνω τὴν πίστη ἀράθυμα, παρὰ τὸ γυρισμὸ
Κάλλιο σὲ πλάκα ταφερὴ καὶ στ' ἄλωστα σκοτάδια.

(Μετάφραση Σπήλιου Πασαγιάννη ἀπὸ τ' ἀγγλικό)

*) Σταλμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ στὴ λαίδη Byron τὸν καιρὸ τοῦ χωρισμοῦ τους.

Γιατρός.. Ἐκεῖνο ποὺ σοῦ χρειάζεται, Μανώλη, γιὰ νὰ γίνεις καλὰ εἶναι νὰ τρῶς βραστὸ πουλὶ καθεμέρα, νὰ μὴ βγαίνει ἔξω τὴ νύχτα...

Μανώλης Καὶ πῶς θὰ βρῶ πουλιά, γιατρέ, ἂ δὲ βγαίνω τὴ νύχτα;